

DARE

Depolarisation Activism for
Resilient Europe

**Савремени изазови:
Насилни екстремизам и радикализација (Прва
лекција)**

Аутор: Robert Örell

Croatian Education and Development
Network for the Evolution of
Communication - HERMES
Croatia

Kreisau-Initiative
Kreisau Initiative e.V.
Germany

Open Communication
Serbia

TRANSFORM
Sweden

Western Balkans
Network
Bosnia-Herzegovina

**Co-funded by
the European Union**

Овај пројекат је суфинансиран средствима Европске комисије. Ставови и садржај наставних планова су искључива одговорност њихових аутора и не одражавају ставове Европске комисије или организација које спроводе пројекат. Европска комисија није одговорна за било какве последице које произлазе из поновне употребе ове публикације.

Савремени изазови: Насилни екстремизам и радикализација* (Прва лекција)

О пројекту

Иницијатива 'DARE - Depolarization Activism for Resilient Europe' ('Активизам за деполаризовану и снажну (отпорну) Европу') покренута је са циљем стварања простора за критички приступ учењу и дијалог усмерен на младе и њихов активизам у подручју савремених изазова као што су поларизација, радикализација, ментално здравље и кршења људских права. Образовни материјали DARE пројекта настоје да ојачају активно грађанство и европске вредности и да промовишу и оснажују гласове младих и њихов грађански ангажман.

За више информација посетите интернет страницу пројекта: www.depolarisation.eu

Теме

- 'Савремени изазови' тема - истраживање сложених савремених проблема који се често не обрађују у школама;
- Насилни екстремизам (дефиниција, манифестације, заједничка обележја);
- Карактеристике менталног склопа насилног екстремисте (подржавање и оправдавање насиља, црно-бело размишљање, осећај супериорности, дехуманизација).

Контекст

Сложени савремени проблеми не добијају увек потребан простор у школама широм Европе. Жеља нам је да инспиришемо наставу грађанског васпитања, социологије, етике или разредног часа смисленим садржајем који се бави релевантним проблемима у друштву и истовремено гради отпорност младих и критичко размишљање о овим темама.

Насилни екстремизам и радикализација су примери таквих проблема. Са растом популизма у Европи, ученици сведоче честим примерима нетрпељивости према одређеним друштвеним групама, као и насиљу на телевизији и каналима друштвених мрежа. Осим тога, често су изложени вестима о тероризму или чак и сами доживљавају последице такве нетрпељивости и насиља у својим заједницама.

Ово је прва лекције (од две) о теми насилног екстремизма и радикализације. Препорука је реализовати их или у два узастопна часа према распореду или за време двочаса. Током првог часа расправља се о концепту насилног екстремизма са посебним фокусом на карактеристике насилног екстремистичког начина размишљања, док се други час усредсређује на процес радикализације одговарајући на питања о томе зашто и како људи постају насилни екстремисти.

* Напомена: Ако вас занима ова тема и желите да је детаљније обрадите са ученицима, погледајте образовни материјал "Тренинг освешћивања о радикализацији", који је такође развијен у склопу пројекта DARE.

Циљеви

- подизање свести о проблему насилног екстремизма у друштву;
- разумевање концепта насилног екстремизма;
- препознавање и разумевање карактеристика менталног склопа насилних екстремиста и размишљање о томе како такав начин размишљања и такав ментални склоп могу да се спрече.

Исходи учења

На крају часа ученици ће моћи да:

- разумеју концепт насилног екстремизма (дефиниција, манифестације и заједничка обележја);
- препознају и разумеју карактеристике начина размишљања насилних екстремиста и њихове супротности.

Материјал и опрема

- За пуштање видеа: лаптоп, пројектор, звучници, интернет/Wi-Fi

Трајање

45 минута (један школски час)

Преглед активности на часу

Увод (5 минута)

Наставник најављује тему тако што пита ученике да ли могу да наведу примере терористичких напада или злочина из мржње које су видели у вестима. Након пар таквих примера наставник упозорава ученике да данашња тема може бити тешка и застрашујућа и објашњава да је један од начина на који се можемо носити са тешким проблемима, да учимо о њима, разумемо зашто се догађају и научимо шта можемо да урадимо како бисмо их спречили. Након тога наставник најављује да ће се данас сви усредсредити на учење о насилном екстремизму и радикализацији и представља анимирани видео о насилном екстремизму.

Гледање кратког видео записа **Савремени изазови: Насилни екстремизам (5 минута)**

Прикажите видео ученицима: <https://depolarisation.eu/sr/savremeni-izazovi-s/>

Расправа о видео запису (10 минута)

Корисна питања за истраживање, разматрање и даље размишљање:

1. Ко су насилни екстремисти?

(Напомена: О насилном екстремизму говоримо када особа или група усвоји уверења и понашања која подржавају употребу насиља против људи или институција ради постизања својих (идеолошких, политичких, верских) циљева. Особа може да се сматра насилним екстремистом ако он или она, између осталог:

- мисли да је насиље оправдано средство за постизање циља
- подржава терористичке или насилне екстремистичке групе тако што им даје, на пример, новац или тако што дели њихове објаве на друштвеним мрежама

Наставак расправе о видео запису

- је терориста или неко ко је вршио насилна дела (на пример, оштећење имовине, узнемиравање или напад) против људи искључиво јер су припадници различите групе).

2. Која је разлика између екстремног начина размишљања и насилног екстремисте? (Напомена: Имати екстремно мишљење значи имати ставове који су изразито другачији од мишљења већине у друштву. То, наравно, није незаконито. На пример, неки људи верују да је земља равна плоча. Разлика између екстремног погледа и насилног екстремисте је у томе што други промовише мржњу и насиље према другима. То је у многим земљама регулисано законом (нпр. забрана говора мржње, злочина из мржње, тероризма или подржавања тероризма).

3. О којим врстама насилних екстремистичких група сте нешто научили? (Напомена: У филму се спомињу групе насилних десничарских екстремиста, попут неонациста, насилних исламистичких екстремиста и насилних левичарских екстремиста.)

4. Шта је заједничко свим тим групама насилних екстремиста и како оне делују? (Напомена: Постоји много различитих група и идеологија, али оно што им је свима заједничко је промовисање мржње и насиља. Такође, људи у насилним екстремистичким групама усвајају одређени начин размишљања, који се може окарактеризирати следећим обележјима:

- црно-бело размишљање
- осећај надмоћи
- дехуманизација других)

Наставник најављује да је о овим аспектима насилног екстремистичког начина размишљања важно детаљније разговарати па се следећа вежба усредсређује на то.

"Карактеристике менталног склопа насилног екстремисте" - групни рад (25 минута)

Ученици су насумично подељени у три групе. Свака група добија један аспект екстремистичког начина размишљања и сет питања. (10 минута)

Група 1. Црно-бело размишљање

- Шта, према овом видео запису, значи размишљати на црно-бели начин?
- Шта је супротно црно-белом начину размишљања?
- Како спречити људе да развију црно-бели начин размишљања?

Група 2. Осећај супериорности/надмоћи

- Шта, према овом видео запису, значи имати осећај супериорности?
- Како се то разликује од, на пример, националног поноса или поноса због припадности некој групи или региону?
- Наведите примере група које би ученицима попут вас, по вашем мишљењу, могле да пруже (позитиван) осећај самопоштовања.

"Карактеристике менталног склопа насилног екстремисте" - групни рад (наставак)

Група 3. Дехуманизација

- Шта, према овом видео запису, значи дехуманизовати особу или групу?
- Зашто је дехуманизација штетна? Какве последице може да има?
- Шта мислите, који појам је супротан појму дехуманизације?
- Како можемо да спречимо дехуманизацију?

Свака група представља своје одговоре, а остатак разреда доприноси питањима, мишљењима, запажањима. (15 минута)

Примери одговора који би требало да се нађу у презентацијама ученика:

Група 1. Црно-бело размишљање

- Из видео записа: 'Црно-бело размишљање' значи да чланови екстремистичких група користе претерано поједностављене категорије за описивање света, стварајући тако поделу на "нас" и "њих". Своју групу представљају као исправну и добру, а све друге као непријатеље и зле. Они не допуштају питања, сумње или критике које отварају простор за расправу и доводе у питање њихове ставове.
- Црно-бело размишљање је размишљање кроз превише поједностављене термине, коришћење једноставних категорија као што су, на пример, исправно или погрешно, без било каквих нијанси или сложености.
- Супротност црно-белом размишљању су нијансе, сложеност и критичко размишљање. Последице могу бити занемаривање чињеница или елемената стварности, из чега проистиче искривљено разумевање. Тако на основу искривљеног мишљења можемо да доносимо лоше одлуке.
- Развој црно-белог начина размишљања можемо да спречимо тако што бисмо људима допустили да поставе питања, изразе сумње, преиспитују идеје. Критичко размишљање можемо да поспешимо сагледавањем проблема или теме из различитих перспектива, прикупљањем аргумената за или против, именовањем 'ђавољег адвоката', чији је посао да пронађе слабе тачке наших идеја/аргумената и да конструктивну критику. Како бисмо то учинили, важно је да толеришемо несигурност која долази са чињеницом да не знамо одмах прави одговор.

Примери одговора који би требало да се нађу у презентацијама ученика (наставак):

Група 2. Осећај супериорности/надмоћи

- Из видео записа: Осећај надмоћи имају припадници екстремистичких група који мисле да су супериорнији, бољи и вреднији од других. Својој групи додељују већу вредност, док друге групе деградирају.
- Међутим, то се битно разликује од здравог осећаја самовредности. Иако је понос што припадамо одређеним (различитим) групама важан извор здравог самопоуздања, то не подразумева истовремено гледање на друге 'са висине' или мишљење о себи као супериорнијима у односу на њих. Друге групе и културе такође треба поштовати.
- Припадност одређеним групама као што су нација, регион, град, породица, или припадност навијачкој групи фудбалског или спортског клуба, групи фанова музичког бенда или певача, као и чланство у спортском или музичком клубу, извиђачима итд. могу бити важни извори стварања позитивних осећаја о себи, као и осећаја самопоштовања.

Група 3. Дехуманизација

- Из видео записа: Дехуманизација се догађа када екстремистичке групе описују друге групе, које сматрају "непријатељима", на погрдан начин који им одузима људску вредност - понекад их чак описују као животиње. Када друге људе посматрамо као инфериорне, мање вредна људска бића, то смањује нашу емпатију према њима. Без емпатије лакше је подстицати и оправдавати насиље над њима – а то је управо оно што екстремистичке групе раде.
- Појам супротан појму дехуманизације је емпатија. Посматрањем особе као људског бића са његовом/њеном личном причом, лако је створити везу и развити осећај емпатије.
- Дехуманизацију можемо да спречимо, на пример, подстицањем емпатије према другима.

Извори

- Пројекат DARE, наставни планови, додатни материјали и видео записи који се налазе на интернет страници пројекта: www.depolarisation.eu ili www.resilienteurope.eu

Адаптација активности за наставу на даљину

Овај наставни план се у потпуности може извести у настави на даљину: дељењем видео записа преко интернета и коришћењем соба за појединачне састанке за групни рад.

Оцењивање и евалуација

Процена усвојености садржаја ове лекције може да се заснива на процени способности ученика да се укључи у дијалог, примени вештину слушања и размени идеје са другим ученицима. Домаћи задаци такође представљају добар начин процене разумевања кључних тема о којима се расправљало током часа.

Идеје за домаћи задатак

- Први домаћи задатак - Групни задатак: Главне идеологије насилних екстремиста

Ученици уче о главним врстама идеологија уз које се везују насилни екстремисти кроз самостално истраживање или проучавање извора (на пример, интернет страница или других штампаних материјала) које је за њих унапред припремио наставник.

Ученици могу да добију једну од следећих тема:

- Насилни десничарски екстремизам
- Насилни исламистички екстремизам
- Насилни левичарски екстремизам
- Насилни сепаратистички покрети
- Тероризам појединачног питања/проблема

Ученици израђују презентације за наредни час.

- Други домаћи задатак - Индивидуални задатак: Насилни екстремизам у вашој земљи

Ученици уче о насилном екстремизму у сопственој земљи/региону.

Могућност А) Наставник припрема листу интернет страница или брошуру о главним насилним екстремистичким групама у својој земљи. Ученици треба да прочитају питања о материјалима и да одговоре на њих. О својим одговорима разговарају у разреду са другим ученицима.

Могућност Б) Ученици самостално спроводе истраживање о насилним екстремистичким групама у њиховој земљи и одговарају на питања која су добили од наставника (нпр., везана за идеологију групе, деловање, последице тог деловања итд.) О својим одговорима расправљају на наредном часу.